

האיש על גדר התיל

האוהבים את ישראל כשהם חיים, מתרועעים ומתלוצצים. אני מודה שאהבתי ישראל שלי שייכת לסוג השני, אולי זה פרוורסי, אבל זה כך. יש שאוהבים את ישראל כשהם רוכבים על סנקים בערים הרוסות, מפצחים ומכסחים, מפגינים ומפציצים, שועטים קדימה על שרשרות, כובשים ומתנחלים. יש שאוהבים את ישראל יותר כשהם משקיעים את מיר"צם בספרים פילוסופיים ובחיבור סימפוניות, במחקר. אני למשל. נראה שזהו עניין של טעם. הצרה היא שהציף, האוהב את הילדים המבושלים, בטוח שכל מי שאינו שותף לטעמו הוא שונא-ילדים. וכל מי שאוהב את ישראל בבתי-קברות צבאיים מאמין כי מי שאינו שותף לאהבה זו הוא שונא-ישראל. וגם רבים מבין המורעמים לבתי-הקברות מאמינים כי כל מי שרוצה להפריע להם להגיע אל קיברם הרענן מנתנכל להם אישית, וגם לעמם ולאצמם. על לשון האימרה: עם אחד, מנהיג אחד, בית-קברות אחד. חוששני שאני זקן מדי מכדי לשנות את טעמי. אני עדיין אוהב ילדים קלתי מבושלים.

פנים חדשות במראה

ריבוננו של עולם, איך אנחנו נראים? לא בכלי-התיקשורת הורים, חלילה, אלה כולם אנטי-שמיים, מכפישים ומשקרים. אלא בראי שלנו עצמנו. איך אנחנו נראים, למשל, ביומך-השבונו, בטלוויזיה ביום-הששי האחרון? תלמידים-ישיבות-הסדר יורים בתותחיהם בבתי-ם כי ביירות. הכתב מציין בסיפוק שמהפגנו נפגעו, כמה מחבי לים וגם כמה אורחים. לאט-לאט מפצחים את העיר, בית אחרי בית. ענני-עשן, בחור מתפלל. ילד לבנוני מציג זרוע קטועת-יד. "מי עשה את זה?" שואל הכתב. "אתם." משיב הנער בקול יבש, עובדתי. הרמטכ"ל מדבר, "הם יורים יריה, ואנחנו מורידים עליהם פצצה של טון." אנחנו מרחיקים את הפלונטר מתלאביב לגבול הצפון, ומשם לביירות, ומשם לדמשק או לאלג'יר. ומשם? כאן נגמרת המחשבה של האיש. מהי מנהיגות-המשל המתחבאת (תרתי משמע) בניתוח זה? מחנה פליטים, עיר-חילוה, "מעין מתוק", נוף של הירושמה, ברור שנוף זה לא נוצר בעת הלחימה. כל חייל יבחין מייד כי רוב הבתים השוכנו אחרי תום הלחימה, במרכז החורבות עומדת אשה, וזועקת נגד כל העולם. הסב והבן נהרגו, שאר הגברים נלקחו למעצר. שימותו כל מלכ"ערים! שימותו ילדיהם! היא לא אומרת מה היא מאחלת לישראלים, האם כל רבבות דרייה-מחנה היו מחבי לים? מה עשיתם לנו?!

רחוב בצידון, נושאת-טנקים חולפת על פני ילד כבן שמונה, הנושא חפץ עלוב כלשהו, בדרכו לפינה חשוכה במוסך, שם יחיה מעתה. איש אינו שואל אותו מה הוא רוצה להיות כשהיהיה גדול, אפשר לנחש. יעקוב מרידור, הכוזבן הלאומי, מספר כובים על ההרס. מושל צבאי, שאינו נקרא מושל צבאי, מדבר על "פיתרון נוח". לובה אליאב נסחב לתוך הסרט כדי לספק אל"בני של טובילב, זקן מודיע שהוא רוצה לתזור לביתו בארץ. האשה ממשיכה לזרוק, בייאוש מחריד של אשה בלב השואה, חיללים ישראלים עוברים על גיפ, אין הם מפנים את הראש. הקריין מודיע שהיתה טעות. קודם דובר על 600 אלף פליטים פלסטיניים. משהו — נחש מי? — טילפן באמצע השידור ו"הודיע שהיו רק 250 אלף, סליחה!

מחנה-יערצרים, חייל עב-רי חותך, בתנועות ברוט-ליות, את החבלים הכובלים את ידיהם של עצירים חדשים, תגובותיהם המבהלות מעירות משהו על מה שעבר עליהם מאז שנעצרו ועד שהגיעו הנה. חייל כסוף-שיער צועק עליהם את ההוראות בערבית. הטלוויזיה אינה מתרגמת את משפטיה-המפתח: "מי שיתקהל יירה!" קצין של פת"ח, בן הכפר טרה במשולש, עונה לשאלות הכתב בעברית טובה, הכתב מנסה להוציא ממנו הודאה שהוא קיבל כסף, הקצין אומר שקיבל משכורת חודשית של 1000 לירות לבנוניות — כ־4000 שקל. זה הופך אותו לשכיר-חרב, בניגוד לקצין בצבא-הקבע שלנו. מול השערים הנעולים גידר-התיל העבותים מסתוו בבים שוטרים צבאיים, במדים מצוחצחים. זהו זה הכל, מעשיו של עמ"י-ישראל במשך שבוע ימים, העם של ישעיהו וירמיהו, של שפיגוה ואיינשטיין, של הרמב"ם ומארטין בובר, עם הספר, עם המדע, עם ההגות רפול ומרידור, שוטר צבאי, כובש במחנה הרוס, וטאנקיסט הכפצח בית במרכז ביירות. נזכרתי בדבריו של הנביא בן-ידורנו ישעיהו לייבוביץ': אם לא נחטלק מייד מן השטחים הכבושים, נהיה לעם של מנהיג-עבודה ושייב"תניקים.

ולעומת זאת — מתי פלד, אדם המסוגל לשלב נתונים צבאיים ומדיניים, היסטוריים ועכשוויים, אמנותיים ומע"שיים, איש שמחשבתו הביטחונית אינה מצטמצמת למה שיקרה בחודש הבא והמסוגל לחשוב גם על הדור הבא. ראיתיו בחברת גדוליי-עולם, הם מתייחסים אליו ב-כבוד. בחוגים בינלאומיים יצא לו שם של ישראלי מסוג חדש: הוגה-דיעות ואיש-מוסר, פטריוט בעל חוש-צדק הרואה גם את הוולת, חייל אינטלקטואלי. כאשר חלם זאב ז'בוטינסקי על חייל עברי, הוא לא חשב על איש כמו רפאל איתן. הוא חשב על איש כמו מתי פלד. מתי פלד אינו נתון להשפעת אנשים גם לא אנשים הקרובים לו ביותר, הוא מתקדם בכוח עצמו, צעד אחרי צעד, בדרך של חשיבה עצמאית, וכאשר הוא מושכנע

בצידקתה של עמדה מסוימת — מבחינת היושר האינטלקט-טואלי והציוני המוסרי — שום כוח בעולם לא יסיט אותו. אני קורא בכזו את דבריה-השקר המתפרסמים עליו ב-ימים אלה מידי זרירי-עט, אני שומע את דבריה-ההסתה של דמגוגים עלובים ורואה את הקאריקאטורות, מי יזכור אותם בעוד כמה שנים? את מתי פלד יזכרו. צר לי שעלי להתייחס באותה הרחמנות גם ליצחק רבין.

הייתי ילד ארפיני

ערב יום-הולדתי ה-15, ואולי קצת אחריו, פנה אלי חבר-לעבודה (הייתי אז פקיד אצל עורך-דין) ומשך אותי הצידה. הוא שאל אותי אם יש ברצוני להצטרף לאירגון מחתרת לוחם, האירגון הצבאי הלאומי. הייתי מוועד מחלית שלמה בן-יוסף, היהודי הראשון שהועלה לגרדום בימי המנדט, והשבתי בהן, בערב סיפרתי לאבי על כך. הוא הזוהר אותי מפני התוצאות האפשריות, אך ידע שאני המחליט.

כעבור כמה שבועות נקראתי לוועד-תקבלה בחדר חשוך בבית-ספר ברחוב התבור, ועבור כמה שבועות נוספים הייתי חייל בפלוגה ז' של האירגון הצבאי הלאומי. עסקתי בעיקר בהפצת כרוזים ברחובות, בהקמת תאי-מחתרת ב-אירגוני-נוער שונים ובאימוני-אקדח. החזקתי בביתי את מחסני-הנשק המחלקת, דבר שהיה כרוך בעונש-מוות. לא נקראתי להשתתף בפעולה שבה הייתי צריך להרוג בני-אדם, אך אילו נתנו בידי רימון ואמרו לי להשליכו על מכונית של חיילים בריטיים, הייתי עושה זאת בלי כל פיקר-פיק. הייתי משוכנע שאני לוחם למען עמי ולמען ארצי. עכשיו אני קורא ושומע על ילדי הארפיני, ראיתי אותם בטלוויזיה: בני 14 ו-15, נורא. איך העזו המחבי לים לחטוף אותם מהוריהם? איך זה מנצלים ילדים לצורכי מילחמה? זה מתאים לנומולים האלה!

אהבת ישראל

"האם אתה אוהב ילדים?" נשאל ראש שבט הקאניבי לים. "אני אוהב אותם מאוד," השיב הציף, "בייחוד כשהם מבושלים." ללמדך שיש מובנים שונים לפועל אוהב. הוא הדין לגבי אהבת-ישראל. יש אוהבים את ישראל כשהם חיים, ויש אוהבים אותם כשהם מתים. יש שאהבתי-ישראל שלהם באה על סיפוקה רק כשישראל שוכבים באדמה, בשורה ארוכה-ארוכה, ויש

שמעתי פעם את דמימי מפי לובה אליאב. הוא סיפר על שירותו בחיל-החפרים בצבא הבריטי, ועל הדרך שהיתה נהוגה או להסתערות על יעד מבוצר. בעת ההסתערות היה איש אחד היו קדימה ושוכב במלוא קומתו של גדר-התיל. חבריו היו דורכים עליו בריצתם קדימה, וכך היו עוברים את הקונצרטיות. זה לא היה תפקיד נעים, אש האויב התמקדה בו, התיל חדר לגופו. אבל זה היה תפקיד חיוני. בשכבו על התיל, הוא איפשר לחבריו להסתער, לכבוש ולהישדר. דימוי זה חולף בימים האחרונים בראשי. אנו המעטים, שקיבלנו על עצמנו לפתוח בהידברות עם מנהיגי העם הפלסטיני, רצנו קדימה ושכבנו על התיל. כל הדמגוגים מימין ומשמאל, כל הקארייריסטים המבקשים להיכנות מהסתת ההמונים, מאנשי הרב כהנא ועד לחברי בש"ל, צולפים בנו. הוגדרנו כבוגדים, כנועצי סכין בגב צה"ל, כסוים האויב. דימוי עליזנו ברצה, במישפט. אותם שהיו צריכים לבוא אחרינו שוכבים בנתיים על הארץ ופוחדים לזון. אנחנו שוכבים על הגדר, לבדנו. אבל אנחנו יודעים שזהו תפקיד חיוני. יש לנו מילחמה עם העם הפלסטיני. את המילחמה יש לסיים בשלום. כדי להשיג שלום, צריכים להידבר, כדי להידבר, צריכים הנועזים ביותר לרוץ קדימה ולפלט את הדרך. לא בימי שלום, אלא בימי המילחמה. בעיצומה של המילחמה. כדי להפסיק את המילחמה. האם זה נעים? לא, זה לא נעים. האם זה דרוש? כן, זה דרוש.

לכן אנחנו עושים זאת. האחרים יבואו, ידרכו עלינו ויעברו את המחסום. אולי לא היום, אלא מחר. כשזה יהיה פחות מסוכן, ואחריהם תבוא ממשלת-ישראל.

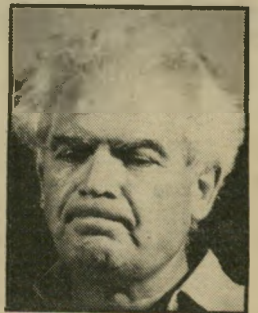
הבריא והחולני

יצחק רבין אמר, כי מי שמקיים מגעים עם אנשי אש"ף הוא "חולני". הוא הזכיר במיוחד את האלוף במילואים מתתיהו פלד. הוא שאל בקול רם איך זה קרה שמתו פלד, אדם שהוא הכירו בימי שירותו הצבאי, שהיה חבר-לונסק, עושה דברים כאלה.

יצחק רבין אומר שמתו פלד הוא חולני. אני מתאפק מלומר כאן מה שעלה בדעתי, ברגע ש-קראתי את הדברים. אומר רק זאת: אני מכיר היטב את יצחק רבין, ואני מכיר היטב את מתי פלד.

תמיד היתה לי סימפאטיה מסוימת ליצחק רבין, סימפאטיה המהולה בצער עמוק על חולשותיו הבולטות. בירכי תיו פומבית בהגיעו לשליטון. ניסיתי לעזור לו בכמה פרשות. השתדלתי להצילו ממעשיו של עצמו. ניהלתי ויכוחים עליו עם אישים ברחבי העולם, ולפחות פעם אחת עם ראש-ממשלה מסויים, והגנתי עליו מפני ביטויים של בוז ולעז. גם רבין התייחס אלי תמיד בהגינות. בשנים הראשונות של המגעים שלנו עם אש"ף הגן על פעולתנו במיסגרת החוק. אני לי כל טענה כלפיו. אך בבואי להשוות את יצחק רבין עם מתי פלד — מבחינת האיכות האנושית, האיכות המוסרית והאיכות האינטלקטואלית — חושש-

ני שהשוואה היא בערך 1 ל-10, לטובת מתי פלד. מתי פלד הוא אדם הי עשוי כולו מיקשה אחת. אי-לו היתה קיימת, בשפה הר עברית, הגדרה המקבילה למילה האנגלית integrity היא היתה ממצה אותו. שנינו בני אותו גיל, הי כרתיו כשהיינו בני 17 או 18, בערך. הוא היה איש הפלמ"ח, שדגל באחדות המחתרת הלוחמת, ובמשך זמן-מה גם היה מקורב לכי נעים. קצצין בצה"ל היה חייל לוחם, כשאני הייתי חייל לוחם, אחר-כך עלה ב-

פלד

סולם הפיקוד של צה"ל, היה יועצו של סגן-שר-הביטחון שימעון פרס לענייני חימוש, וחלש על המערך הלוגיסטי העצום שאיפשר את הנצחנות האגדהיים של מילחמת ששת-הימים. כאיש-המחלה היה אחד הקולות השקולים ביותר בצמרת הביטחונית. לדעתי, הוא אחד משניים-שלו שה הוגיה-דיעות הצבאיים הגדולים של מדינת-ישראל, הייתי שם לצידו רק את האלוף ישראל טל.

יצחק רבין מסוגל להפעיל את כישורו האנליטי לדבי רים הנמצאים מול אפו. הוא מושגל לחלוטין כוח של דמיון, ועל כן הוא עקר בניתוחיו. מכאן המחללים הנוראים שציננו את תקופת-כהונתו כראש-ממשלה, שסללה את הדרך לעליית מנחם בגין לשלטון, מכאן גם ניתוחיו לגבי העתיד, שרובם התבדו לחלוטין, ומטב שלא להזכירם. מי שיחפש מעשה גדול וחשוב אחד בארבע שנות שיל-טונו, לא ימצא דבר. זאת היתה תקופה צחיחה, נטולת השראה. לא היה בה אלא מיבצע-אנטבה, שהיה טוב לסרט-קולנוע, וגם לספר-מתח, אך שלא היה דרוש בו אלא כש-רונו של סגן-אלוף בעוצבת-קומנדו. עתה מסתובב רבין בין אישיה-הכוח החדשים, כהד קלוש של אריאל שרון. משיא עצות אלילי-הליכוד, אדם שמקומו בין אורי דן ואלי לנדאו.